

Koot, teet, ämmät ja ässät

Lyhenteistä on kyse tässä. Sanotaan, että yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, mutta mitä kaikkea voi pelkkä yksi kirjain tarkoittaa.

Helpointa on tarkistaa asia Wikipediasta tai jostakin tietosanakirjasta. Aina auttaa se, että osaa lukea ja kirjoittaa. Täytyy tuntea aakkosjärjestys ja paljon muutakin.

Aasta ööhön, alfasta oomegaan. Tuon sanan Kielitoimisto suosittaa nykyisin kirjoitettavaksi kahdelle oolla, kielihän nyt joka tapauksessa muuttuu jatkuvasti, vanhoillekin sanoille annetaan uusia merkityksiä. Verkosta imuroidaan. Eikä se ole välttämättä mikään hölynpölymuri.

Mutta entä ne kirjaimet? Aloitetaan A:sta. Se on muun muassa paristojen standardikoko, ampeeri tai anodi.

Suomessa meillä on lisäksi kirjaimia, joiden monikkomuodot, joskus yksikkömuodotkin, ovat kokonaisia sanoja, nuo etsikon koot, teet, ämmät ja ässät.

Sitten meillä on myös esimerkiksi sanomalehtiä, joiden lyhenteet ovat yleensä kaksikirjaimisia. Kukapa ei tietäisi, mitä tarkoittavat vaikkapa IS, HS tai AL.

Nelikirjaimiset lyhenteet ovat myös yleisiä. WSOY, ETYK, OPEC. Vanhanaikai-

seen yleissivistykseen kuului myös tietää, mitä tarkoitti SPQR. Senatus Populusque Romanus eli Rooman senaatti ja kansa. Tätä tunnusta käytetään edelleen Rooman kaupungissa. Lyhenteestä on kyllä olemassa toinenkin versio, jonka voi kuulua sarjakuvan Obelixin suusta. "Hulluja nuo roomalaiset" on italiaksi "Sono pazzi questi romani". Suomenkielisissä sanatehtävissä tämänlaisia kirjainyhdistelmiä tietenkin näkee harvemmin.

Englanniksi "four-letter word" tarkoittaa kuitenkin kirosanaa, varsinkin niin sanottua F-sanaa, joka on kuitenkin puhekielessä niitä kaikkein tavallisimpia, vaikei yleensä painokelpoinen. Suomenkielisissäkin sanatehtävissä pyritään pysymään sellaisessa sanastossa, joka ei loukkaa kenenkään tunteita eikä kielikorvaa.

Aina keksitään kuitenkin jotain uutta. Meikäläisessä sanaristikkokulttuurissa on tapana, ettei kolmikirjaimisia sanoja hyväksytä, muuten kuin osana pääkuvalausetta. Mutta olisihan näitä lyhenteitä käytettäviksi muutenkin kuin vain piilosanavihjeissä. Osa tulee englannista, kuten LOL (laughing out loud) eli suomeksi "nauraa kovaan ääneen" tai IPA (oluttyyppi Indian Pale Ale). Osa on ihan kotimaista keksintöä. ALE tarkoittaa meillä alennusmyyntiä. MOT. Mutta mitä mahtaa tarkoittaa KVG. Olisikohan "kansainvälinen gramofoni"?

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/